

Pohjois-Savon kulttuurin ja luovan alan työryhmän esitykset Pohjois-Savon maakuntaohjelmaan 2026–2029

(Teksti ei edusta minkään yksittäisen organisaation virallista kantaa)

Strateginen kärki:

Matkailu ja luova talous

Luova talous tukee elinkeinojen uudistumista

Luovat alat elinkeinoina ovat kasvualue ja niillä on merkittävä vaikutus muiden toimialojen kasvun vauhdittamiseen ja yritysten uudistumiseen. Luova talous on ilmiöiden, ansaintamallien ja arvoketjujen muodostama liiketoiminnan alue. Pohjois-Savon luovan talouden kokonaisuutta tarkastellaan TEM:n jaottelun mukaan kolmesta eri suunnasta:

- Luovat sisällöt, joissa liiketoiminta perustuu aineettoman pääoman (IPR) myyntiin ja digitaalisiin jakelualustoihin. Toiminta on kv-orientoitunutta ja skaalautuvaa. Sektori kattaa musiikki- ja pelialat, av-tuotannot, tv- ja media-alat.
- Luovat palvelut, joissa liiketoiminnan ydintä on poikkitoimialaisuus ja arvoverkostot. Liiketoiminta tapahtuu B2B-rajapinnassa, jossa asiakkaalle syntyvä lisäarvo kilpailukyvyyn kasvattamisessa perustuu sekä aineellisen osaamisen (esim. arkkitehtuuri, tuotemuotoilu) tai aineettoman osaamisen lopputuloksen myyntiin (markkinointi, luovat toimistot, muotoiluajattelu). IPR siirtyy asiakkaalle tai asiakas saa siihen käyttöoikeuden (esim. muotoilutyö, arkkitehtuuri, visuaalinen tai kuosien suunnittelu).
- Tapahtuma-ala, taide ja kulttuuri, tuottavat eri kohderyhmille suunnattuja kulttuuripalveluita ja tuotteita, esityksiä ja kohtaamiset mahdollistavia elämyksellisiä tapahtumia fyysisissä ja digitaalisissa ympäristöissä. Kulttuurin (esittävä ja kuvataide) arvoverkostot sisältävät julkisia (infra, tilat, investoinnit) ja yksityisiä toimijoita (taiteilijat, yrittäjät), jotka toimivat verkostoissa erilaisilla liiketoimintamalleilla. Tapahtumilla on merkittäviä vaikutuksia alueen elinvoimaisuuteen ja houkuttelevuuteen sekä alueen identiteetin ja brändin muotoutumiseen. Ne ovat merkittäviä matkailun ja elämystalouden kannalta.

Luova talous ja kulttuuri elinvoiman lähteenä

Luovan talouden ekosysteemi on strategisesti merkittävä kasvu- ja innovaatiolähde, joka yhdistää taiteilijat, luovat ammattilaiset, kulttuuritoimijat ja yritykset osaksi alueellista kehittämistä. Pohjois-Savossa luovan talouden vahvistaminen tukee kestävästä kasvusta, kansainvälistymistä, alueen vetovoimaa ja kulttuurista omaleimaisuutta. Alueen vahvuuksia ovat paikallinen kulttuuriperintö, esittävät ja visuaaliset taiteet sekä omaleimaiset suuret ja pienet tapahtumat, jotka muodostavat perustan kulttuuriselle identiteetille ja elinkeinopohjalle. Savolainen puheenparsi ja paikallinen kulttuurihistoria ovat kulttuuriperintömme leimallisia piirteitä.

Luovat alat, kuten kulttuuri ja taide, tuovat lisäarvoa monille aloille, kuten teknologia-, lääke- ja metsäteollisuudelle, kiertotaloudelle ja digitaalisille palveluille. Ne tarjoavat uusia ideoita ja auttavat kehittämään sekä aineellisia että aineettomia tuotteita ja palveluita.

Keskeistä on kehittää luovien alojen yrittäjyyttä, työllisyyttä, kasvu- ja toimintaedellytyksiä. Esimerkiksi taiteilijoiden hyödyntäminen matkailupalveluiden sisällöntuottajina ja muotoiluosaamisen laajempi käyttö sekä kulttuuriperintöön pohjautuvat liiketoimintamallit tarjoavat uusia mahdollisuuksia alueen elinvoimaisuuden vahvistamiseksi. Pohjois-Savon luovaa taloutta on vahvistettava siten, että

maakunta erottuu omilla vahvuuksillaan muista maakunnista. Pohjois-Savon ja Itä-Suomen maakuntien välisellä toimialat ylittävällä yhteistyörakenteiden vahvistamisella ja tekijöiden kohtaamisen mahdollistamalla tavoitellaan avointa kehittämisen ilmapiiriä, joka kannustaa kokeiluihin ja houkuttelee uutta yrittäjyyttä.

Tavoitteena on lisätä pk-yritysten valmiuksia luovan osaamisen hyödyntämiseen esimerkkinä digitaaliset tuotteet, asiakaskokemuksen muotoilu, uudet palvelut ja kestävät liiketoimintamallit ja muotoiluosaaminen. Tulevaisuudessa kulttuurialan TKI-toimintaa ja luovaa osaamista hyödynnetään enemmän yrityksissä ja muissa organisaatioissa.

- Edistetään myös aineettomaan arvonaluontiin perustuvien yritysten kasvuedellytyksiä ja liiketoimintamallien monipuolistamista.
- Kehitetään luovan alan osaamista, esimerkiksi tuotanto-osaamista, yrittäjyyttä, jatkuvaa oppimista ja työelämäyhteyksiä.
- Tuetaan luovan talouden palveluiden laajentumista muille toimialoille lisäämällä asiakas- ja arvoverkosto-osaamista.
- Tuetaan luovan talouden immateriaalioikeuksiin perustuvaa ja digitaalista kehitystyötä.
- Selvitetään mallia alueelliselle elokuva- ja av-tuotantokannustimelle.
- Rakennetaan toimialat ylittäviä yhteistyöverkostoja luovien alojen, taiteen, yritystoiminnan ja julkisen sektorin välille myös kansainvälisesti.
- Luodaan yhteistyömalleja ja toimintatapoja kulttuuri- ja luovan osaamisen paremmalle hyödyntämiselle TKI-toiminnassa.
- Tuetaan kansallisen luovan alan kasvustrategian maakunnallisia toimenpiteitä ja rohkaistaan ennakkoluulottomasti kokeilukulttuurin.

Matkailu ja kulttuuri elämystalouden vetureiksi

Matkailu ja luova talous muodostavat kokonaisuuden, jossa kulttuuriset sisällöt lisäävät matkailullista kiinnostavuutta ja tarjoavat työtilaisuuksia luovien alojen toimijoille. Monimuotoinen ja houkutteleva kaupunki- ja maaseutukulttuuri edistää alueen elinvoimaa ja matkailua. Ammattimaisesti toimivat kulttuuri- ja taidelaitokset, taiteen aluekeskukset, kulttuurijärjestöt, vapaan kentän taiteilijat sekä kulttuuri- ja tapahtuma-alan toimijat ja yritykset vahvistavat alueen luovaa taloutta ja säteilevät omalla toiminnallaan laajasti ympäristöönsä.

Uudistava ja vastuullinen matkailu sekä paikallisuutta korostavat elämykset vahvistavat matkailun kulttuurista ulottuvuutta ja lisäävät alueen houkuttelevuutta myös ylimaakunnallisesti. Matkailuun kehitettävien palvelujen tulee hyödyttää myös asukkaita ja olla siten pitovoimatekijöitä. Saavutettavat tapahtumat, kohtaamispaikat, sekä luonto- ja kulttuuriympäristökohteet palvelevat paikallisia asukkaita ja matkailijoita. Ilmastomatkailemisen lisääntyessä Itä-Suomen luontokohteiden ja luontolähtöisten matkailusisältöjen arvo kasvaa.

Digitalisaatio ja palveluiden saavutettavuus ovat keskeisiä kilpailukykytekijöitä. Matkailijan polkua helpottavat yhteiset markkinointialustat, tapahtumakalenterit ja digitaaliset ostokanavat. Alueellista

saavutettavuutta on kehitettävä myös fyysisen infrastruktuurin, matalan kynnyksen palveluiden ja selkeiden matkailukarttojen avulla.

- Rakennetaan kansainväliset (sustainable travel) kriteerit täyttäviä matkailun ja kulttuurin yhteisiä laadukkaita tuotteita ja palveluja.
- Parannetaan kansainvälisen matkailun valmiuksia (elämyksellisten, autenttisten, ekologisesti ja eettisesti kestävien matkailutuotteiden kehittäminen, kohdemarkkinointi, digitaaliset jakelukanavat ja matkailutoimijoiden yhteistyö). Edistetään ylimaakunnallisesti matkakohteiden ketjuttamista, jotta matkailijat viipyvät Itä-Suomessa pidempään.
- Edistetään ympärivuotista kulttuuri-, urheilu- ja tapahtumamatkailun systemaattista yhteistyötä arvoverkostoissa. Tuetaan matkailuyrittäjyyttä, myyntiosaamista ja vuorovaikutusta luovien alojen kanssa.
- Hyödynnetään ja tuotteistetaan kulttuuriperintöä alueiden ja kuntien pito- ja vetovoiman vahvistamisessa esimerkiksi kulttuurimatkailun reitti- ja elämyskohteina, paikallisten tuotteiden ja palveluiden kehittämisessä sekä viestinnässä ja brändityössä. Teollinen kulttuuriperintö huomioidaan erityisesti eurooppalaisuuden näkökulmasta.
- Edistetään digitalisaatiota kulttuurituotannossa ja palveluiden löydettävyydessä (esimerkiksi tuotanto-, jakelu- ja markkinointialustat) ja kehitetään niihin liittyvää ansaintalogiikkaa.

Yhteisvaikuttava teema: Osaava ja hyvinvoiva ihminen

Elinvoimainen ja kehittyvä kulttuuriala

Aktiivinen kulttuuri- ja taidetoiminta vahvistaa Pohjois-Savon myönteistä imagoa, viihtyvyyttä, veto-, pito- ja lumovoimaa, vakautta ja monimuotoisuutta sekä vaikuttaa asukkaiden hyvinvointiin ja terveyteen. Yhteisöllinen kaupunki- ja maaseutukulttuuri edistää asukkaiden osallisuutta ja vuoropuhelua, sekä ruokkii luovuutta ja sitä kautta luovien alojen taloutta.

Taiteella ja kulttuurilla on itseisarvo ja se kuuluu kaikille. Ihmiset tarvitsevat elämälleen mielekkäitä sisältöjä, joita esimerkiksi kulttuurin harrastaminen antaa. Harrastaminen ja taiteen perusopetus toimivat perustana taiteen ja kulttuurin ammattilaiseksi kasvamiselle Pohjois-Savossa. Kulttuurin harrastaminen ja sosiaalinen osallistuminen tukevat myös hyvää mielenterveyttä.

Kunnat ovat keskeisiä kulttuuritoiminnan mahdollistajia ja koordinaattoreita, verkostojen rakentajia ja alustoja. Kunnilla on merkittävä rooli toimijoiden kokoonkutsujana, kehittämishankkeiden hakijana ja osarahoittajana.

Kulttuurin yhdenvertainen saavutettavuus ja ammattimaisen toiminnan vahvistuminen edellyttävät riittäviä resursseja ja laajaa yhteistyötä kaikissa Pohjois-Savon kunnissa. Taiteen ammattilaiset toimivat monenlaisissa ympäristöissä erilaisissa ansainnan rooleissa. Elinvoimainen ja kehittyvä kulttuuriala edellyttää kulttuurialan koulutuksen ja valmistuvien ammattilaisten työllistymisen turvaamista maakunnassa.

Kulttuuri yksilön ja yhteisön vahvistajana

Henkinen resilienssi on psyykkistä selviytymiskykyä ja joustavuutta, jota voidaan vahvistaa kulttuuritoiminnalla ja yhteisöllisyydellä. Se rakentuu yksilön ja yhteisön vuorovaikutuksessa, ja on keskeinen tekijä

turvallisuuden ja yhteenkuuluvuuden kannalta. Yksilötasolla resilienssiin vaikuttavat itsensä johtaminen, itsetunto ja tunnesäätely, joiden tukemisessa kulttuurilla ja taiteella on tärkeä rooli.

Pohjois-Savossa tulee tunnistaa kulttuurin ja luovien alojen merkitys osana alueen kriisinkestävyttä ja yhteiskunnallista huoltovarmuutta. Ne vaikuttavat osaltaan Itä-Suomen asuttuna pitämiseen. Kulttuuri ja taide tarjoavat voimavaroja yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvoinnille muuttuvissa olosuhteissa ja ovat yhteiskuntaa koossa pitävä voima.

Kulttuuripalveluiden avulla voidaan vahvistaa asukkaiden osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia paikallistasolla. Esimerkiksi kirjastot vahvistavat demokratiaa tarjoamalla tiloja, tietoa ja kohtaamisia. Kotiseututyöllä vahvistetaan kulttuuriperintöä, paikallista identiteettiä ja yhteenkuuluvuutta.

- Sisällytetään kulttuurinen huoltovarmuus osaksi maakunnan varautumis- ja kriisinhallintasuunnitelmia. Tämä kattaa kulttuuriperinnön ja taiteen suojelun sekä luovien alojen roolin vakauden ylläpitäjänä.
- Kulttuuriperinnön ja taiteen turvaaminen varmistetaan myös poikkeustilanteissa.
- Tuetaan haja-asutusalueiden kulttuuritoimintaa yhteisöllisyyden ja turvallisuudentunteen vahvistamiseksi koko maakunnan alueella.

Monialainen yhteistyö kehittämisen edellytys

Itä-Suomen alueella on viimeisimpien vuosien aikana kehitetty kuntien kulttuuritoimen ja taiteilijoiden osaamista sekä verkottumista kehittämistehtävissä. Niiden avulla on luotu hyvä pohja Itä-Suomen maakuntien ja kuntien väliselle kulttuuriyhteistyölle tulevaisuudessa.

Luotua yhteistyötä tulee jatkaa ja verkostoja vahvistaa, sillä verkostoja voidaan hyödyntää pitkäjänteiseen kehittämistyöhön. Kulttuurin ja taiteen tekijöiden tavoitteelliset kohtaamiset synnyttävät uutta ajattelua ja innovaatioita. Ennakkoluulottomilla kohtaamisilla vahvistetaan myös toimialojen välistä yhteistyötä ja löydetään uusia liiketoimintamahdollisuuksia. Vahvojen verkostojen kautta voi syntyä myös uusia rahoituskumppanuuksia yksityisen sektorin kanssa.

Monipuolinen järjestö- ja taiteilijayhteistyö täydentää kuntien kulttuuripalveluita. Kuntien yhteistyö palvelutuotannossa on taloudellisesti kestävä. Digitaaliset kulttuuripalvelut täydentävät asukkaille ja matkailijoille suunnattuja palveluita.

Taiteen prosenttiperiaatteen käyttöä tulee lisätä ja mahdollistaa taidetta rakennushankkeisiin. Asuinalueiden suunnittelussa tulee huomioida julkisen taiteen ja rakennetun ympäristön hyvinvointivaikutukset.

- Toteutetaan Pohjois-Savon kulttuuristrategian toimenpiteitä.
- Jatketaan ja vahvistetaan maakunnan sisäistä verkostotyötä (mm. POLKU-ryhmä, Pohjois-Savon kulttuurihyvinvointiverkosto).
- Hyödynnetään ja tuotetaan tutkittua tietoa kulttuurin hyvinvointi- ja talousvaikutuksista, jotta kulttuurin merkitys tunnustetaan ja tunnustetaan.
- Lisätään pohjoissavolaisten kulttuurin ja luovien alojen tekijöiden työllisyyttä Kulttuuripankki-verkkopalvelun avulla. Jatketaan Kulttuuripankki-palvelun kehittämistyötä ja viestimistä siitä.

- Vahvistetaan kulttuuritoimijoiden rahoitus- ja palvelutuotanto-osaamista sekä aluehallintotason rahoitusyhteistyötä.
- Järjestetään Pohjois-Savon kulttuurifoorumi tai vastaava tapahtuma vuosittain.
- Edistetään pitkäjänteistä, tavoitteellista kehittämis yhteistyötä kuntien ja Itä-Suomen maakuntien verkostoissa, myös monialaisesti.
- Edistetään taiteen kiertuetoimintaa. Teosten pidemmät esityskaaret mahdollistavat suuremman saavutettavuuden ja vaikuttavat työllistävästi luovan alan toimijoiden arkeen.
- Kokeillaan uusia kuntarajat ylittäviä palvelutuotantomalleja.
- Kehitetään kulttuuripalveluita huomioiden erityisesti ekologinen kestävyys kaikessa toiminnassa.
- Edistetään kulttuurialan yritys yhteistyötä ja yksityisen rahoitus pohjan laajentamista.

Kulttuurin moninaiset tilat

Toimivilla, terveillä ja saavutettavilla tiloilla on suuri merkitys kulttuurin ja taiteen tekijöille. Tilojen hallinnoijat ja omistajat voivat strategisilla valinnoilla osoittaa ymmärtäneensä luovien alojen merkityksen elinvoiman ja työllisyyden kannalta. Julkisen sektorin rooli voi vaihdella aktiivisesta kehittäjästä mahdollistajaan, jolloin yksityiset tai kolmannen sektorin toimijat vastaavat sisällöistä ja toiminnan organisoinnista.

Valtakunnallisesti on pilotoitu erilaisia tilojen joustavan ja resurssiviisaan käytön toimintamalleja kuntien ja kulttuurikentän yhteistyönä.

- Tavoitellaan hallinnollisten ja taloudellisten esteiden poistamista julkisten tilojen hyödyntämiseksi kulttuurin ja luovien alojen toimijoiden käyttöön.
- Otetaan kulttuurin käyttöön tarkoituksenmukaisia tyhjiä tiloja lyhyt- ja pitkäkestoisesti.
- Edistetään yritys-, yhdistys- ja luovien alojen toimijoiden yhteistyötä tilojen hyödyntämisessä ja kehittämisessä.
- Pilotoidaan erilaisia malleja liittyen julkisiin ja yksityisiin tiloihin ja niiden käyttöön (välitilamallien sekä tilaoperaattorimallien käyttöönotto).

Taiteilijat ja muut taidekentän ammattilaiset työskentelevät ja asuvat väliaikaisesti residenssikohteissa. Residenssit tarjoavat majoituksen, työskentelytilat sekä paikalliset verkostot ja yleisön taiteilijalle. Residenssitoimintaan voi sisältyä apuraha tai muu vastaava rahoitus taiteilijalle. Residenssitoiminta rikastuttaa paikallista kulttuurikenttää. Residenssitoiminnan kautta kunnassa työskentelevät taiteilijat voivat saada uusia kansainvälisiä kontakteja ja kuntaan saadaan uusia taide- ja kulttuuripalvelusisältöjä.

- Selvitetään Pohjois-Savoon ja Itä-Suomeen sopivia residenssitoiminnan malleja.

Komission Bauhaus-aloitteella tavoitellaan monialaisuuteen perustuvaa yhteistyötä elinympäristöjemme muuttamisesta esteettisimmiksi, kestävimmiiksi ja osallistavammiksi. Toimenpiteillä tavoitellaan tyylin, estetiikan ja käyttäjien tarpeiden yhdistämistä rakennetun ympäristön perusparannuksiin. Aloitteen tavoitteena on saada taiteilijat, muotoilijat, yhteiskuntatieteilijät, arkkitehdit, kansalaiset ja

muut eri alojen luovat ajattelijat mukaan kehittämään energiatehokkaampaa ja viihtyisämpää rakennettua ympäristöä.

- Hyödynnetään uuden eurooppalaisen Bauhaus-aloitteen mahdollisuuksia.
- Aktivoidaan osallistavaa ympäristö- ja yhdyskuntasuunnittelua.
- Edistetään yhteisöllisten tilojen syntymistä, käyttöä ja toimintakulttuuria.
- Kehitetään menetelmiä, jotka yhdistävät kestävyys- ja teknologiaratkaisut laadukkaaseen käyttäjäkokemukseen ja ihmisten osallisuuteen.

Kulttuurihistorialliset rakennukset ovat suuri potentiaali merkittäviin päästövähennyksiin muun muassa öljynkäytön lopettamisella, energiatehokkuuden parantamisella, älyratkaisuilla ja kasvattamalla rakennuskannan omaenergiatuotantoa.

- Tuetaan ja kehitetään energiatehokkuuteen liittyvää kulttuurihistoriallisen rakennuskannan korjausrakentamista sekä rakennusten energia- ja materiaalitehokkuutta ja älyratkaisuja.

Maailmalle avoin savolaisuus

Globaalisavolaisuus tarkoittaa rohkeaa, optimistista, ratkaisukeskeistä ajattelua maakunnallisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti. Edistämme ja ylläpidämme ilmapiiriä, jossa utelias ja kiinnostunut asenne valjastetaan tekoihin Pohjois-Savon puolesta. Vaikutamme viipymättä, suunnitelmallisesti ja pitkäjänteisesti asioihin, jotka hyödyttävät aluettamme kestävällä tavalla ja saavat maakunnan ja itäisen Suomen kukoistamaan. Olemme monialaisesti edistämässä maakunnan asiaa ja vuorovaikutamme myös kansainvälisesti ja etsimme yhteistyökumppanuuksia maakunnan ulkopuolelta. (esitämme tämän tyyppisen tekstin sisällyttämistä maakuntaohjelman johdantoon, jos sellainen tulee)

Pohjois-Savon väestö monimuotoistuu kulttuurisesti, ja kulttuurienvälisyyden merkitys kasvaa tulevaisuudessa. Elävä ja monipuolinen vuorovaikutus eri kulttuurien välillä tukee alueen yhteisön kehittymistä ja luo ratkaisutarpeita eri taustoista tulevien ihmisten osallisuuden lisäämiseen.

Tavoitteena on vahvistaa taiteen ja kulttuurin avulla yhteiskunnallista osallisuutta ja osallistumista. Taiteen ja kulttuurin keinoin edistetään kotoutumista ja eri väestöryhmien välistä vuoropuhelua.

Taiteilijaresidenssit, kansainväliset näyttelyt ja festivaalit, kulttuurimatkailu ja digitaalinen markkinointi ovat kaikki konkreettisia tapoja kasvattaa kansainvälistä näkyvyyttä. Tarvitaan kyvykkäitä hakijatahoja, joilla on osaamista ja resursseja hyödyntää EU:n kulttuuriohjelmia ja kansainvälisiä rahoituksia.

Pohjois-Savossa kulttuurin kansainvälinen potentiaali tulee ymmärtää ja hyödyntää laajemmin.

- Edistetään antirasistista, tasa-arvoista ja moninaista kulttuuria sekä ilmapiiriä.
- Edistetään taiteen ja kulttuurin soveltavia menetelmiä kotoutumiseksi ja uusien asukkaiden verkottamiseksi alueelle. Luodaan yhteisöllisiä palveluja mm. tukemalla kolmannen sektorin toimijoita ja matalan kynnyksen osallisuutta.
- Tuetaan kirjasto-, kulttuuri- ja liikuntapalveluissa hyväksi havaittujen toimintamallien ja -menetelmien käyttöönottoa osallisuuden, hyvinvoinnin ja työllisyyden lisäämiseksi.
- Vahvistetaan kulttuuritoimijoiden rahoitusosaamista kansainvälisessä toimintaympäristössä toimimiseksi. Hyödynnetään kotoutuvien asukkaiden osaamista kansainvälistymisessä.

Vaikuttavaa kulttuurihyvinvointia

Kulttuurihyvinvointi on yksilön tai yhteisön kokemus siitä, miten kulttuuri ja taide lisäävät hyvinvointia tai ovat yhteydessä siihen. Kulttuuri- ja taidetoimintaan osallistuminen kohentaa tutkitusti ihmisen hyvää mielenterveyttä, fyysistä terveyttä ja se tukee toimintakykyä, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Kulttuurihyvinvointityön avulla voidaan saavuttaa säästöjä terveydenhuollon kustannuksissa.

Kunnilla, hyvinvointialueilla ja yksityisen sektorin yksiköillä on tärkeä rooli tulevaisuudessa hyvinvoinnin edistämisessä ja ennaltaehkäisevässä työssä. Kulttuurihyvinvointityö on monialaista ja -ammattilista yhteistyötä ja se tulee nähdä ja tuottaa läpileikkaavana toimintana kuntien eri hallinnonaloilla, hyvinvointialueilla ja yksityisellä sektorilla. Sosiaali- ja terveydenhuoltoon suunnatuilla kulttuuripalveluilla voidaan vaikuttaa mm. koettuun yksinäisyyteen, mielialaan, sosiaalisten kontaktien määrään ja kulttuuripalvelujen saavutettavuuteen.

Kirjaaminen ja arviointi ovat keskeisessä roolissa sote-palveluiden dokumentoinnissa, mutta kulttuuri-toimintaan liittyvä seuranta ja arviointi sote-palveluissa on ollut vähäistä. Kulttuuritoiminnan kirjaamiseen sote-palveluissa on valmisteilla valtakunnallinen malli. Laadukkaan kulttuurikirjaamisen avulla voidaan seurata yksilöiden kulttuurisien oikeuksien toteutumista, arvioida toiminnan vaikuttavuutta ja kirjaaminen on perusta tiedon hyödyntämiselle ja tiedolla johtamiselle.

- Tuetaan terveyttä ja hyvinvointia edistävä taide- ja kulttuuritoimintaa. Vakiinnutetaan kulttuuriset oikeudet osaksi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä.
- Edistetään kulttuurihyvinvoinnin monialaisia toimintamalleja osana sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden suunnittelua, toteutusta ja seurantaa yhteistyössä kuntien, hyvinvointialueen ja yksityisen sektorin kanssa. Hyödynnetään olemassa olevia digitaalisia alustoja kulttuuripalveluiden hyödyntämiseen.
- Edistetään kulttuurihyvinvointiyhteyshenkilöiden nimeämistä eri organisaatioihin.
- Lisätään kulttuurihyvinvointia tukevia hankkeita. Kannustetaan oikea-aikaiseen markkinavuoropuheluun ja lisätään poikkisektorista rahoitusta hankkeiden mahdollistamiseksi: kunnat, hyvinvointialue, kolmas sektori ja taiteilijat.
- Otetaan käyttöön kulttuurikirjaaminen osana sote-dokumentointia. Puheeksiottamisen mallilla selvitetään potilaan kokonaisvaltaista hyvinvointia ja ohjataan mahdollisesti potilas kulttuurisisältöjen pariin hyödyntäen mm. Kaikukorttia, Kulttuurilähetettä ja Lasten kulttuurilähetettä.